

DOI: 10.34015/2523-4552.2026.1.16
УДК 342.9 (477)

Сібілев М. А.,
аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-2666-847X>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджено сутність забезпечення законності в адміністративній діяльності органів Національної поліції України як однієї з ключових умов функціонування держави, заснованої на принципах верховенства права, законності та поваги до прав і свобод людини. Обґрунтовано, що адміністративна діяльність поліції є однією з основних форм реалізації її повноважень поза межами кримінального провадження та охоплює прийняття владних індивідуальних рішень, застосування заходів адміністративного примусу, здійснення профілактичної, дозвільної, контрольної-наглядової та юрисдикційної діяльності. Саме тому забезпечення законності у цій сфері має особливе значення, оскільки будь-яке відхилення від вимог закону може призвести до порушення прав людини, зловживання владою, перевищення службових повноважень і зниження рівня суспільної довіри до поліції.

Проаналізовано наукові підходи до визначення змісту адміністративної діяльності поліції та категорії «законність», а також положення чинного законодавства, що регламентує діяльність органів Національної поліції України. Встановлено, що законність у сфері адміністративної діяльності поліції повинна розглядатися не лише як формальна вимога точного дотримання норм права, але і як комплексний правовий режим, який передбачає обов'язковість діяльності поліцейських виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначені законом. Акцентовано увагу на тому, що законність є необхідною передумовою легітимності рішень і дій поліції, а також гарантією недопущення свавільного втручання у сферу прав і свобод особи.

У результаті дослідження сформульовано авторський підхід, відповідно до якого забезпечення законності в адміністративній діяльності поліції визначено як сукупність адміністративно-правових дій, процедур, рішень, заходів контролю та нагляду, спрямованих на перевірку й гарантування відповідності діяльності органів Національної поліції України вимогам чинного законодавства. Доведено, що забезпечення законності виконує низку важливих функцій: гарантує дотримання прав і свобод людини, забезпечує правомірність та обґрунтованість управлінських рішень, запобігає зловживанню владою, підвищує ефективність адміністративної діяльності поліції, зміцнює

правопорядок та сприяє формуванню довіри суспільства до правоохоронних органів.

Ключові слова: Національна поліція України. адміністративна діяльність поліції, адміністративно-правове забезпечення, об'єкт забезпечення, законність, права і свободи людини.

Постановка проблеми. Забезпечення законності у діяльності органів Національної поліції є однією з ключових умов забезпечення належного функціонування України, як правової держави, та гарантування прав і свобод людини. Особливого значення у цьому контексті набуває адміністративна діяльність поліції, яка виступає однією з основних форм реалізації її повноважень поза межами кримінального провадження та пов'язана із застосуванням адміністративно-правових засобів впливу. Саме в процесі здійснення такої діяльності приймається значна кількість владних рішень індивідуального характеру, застосовуються заходи адміністративного примусу, а також здійснюється безпосередній вплив на учасників суспільних відносин. Це обумовлює підвищені вимоги до дотримання законності, оскільки навіть незначні відхилення від встановлених правових приписів можуть призводити до порушення прав людини та зниження рівня довіри до поліції. У зв'язку з цим забезпечення законності в адміністративній діяльності має важливе та над принципове значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративна діяльність поліції неодноразово потрапляла у поле зору різних науковців. Зокрема, увагу цьому питанню приділяли: О. Ю. Дрозд, В. І. Дьордяй, Т. О. Карабін, В. М. Попович, Я. В. Ступник, І. С. Сухан, В. В. Тимчак, П. А. Трачук, П. П. Черевко та багато інших.

Втім, незважаючи на значний теоретичний доробок, а також враховуючи сучасні виклики та загрози, на сьогоднішній день нової актуальності та значення набуває проблематика адміністративної діяльності поліції як об'єкта забезпечення законності.

Постановка завдання. Мета статті полягає у тому, щоб визначити сутність забезпечення законності в адміністративній діяльності Національної поліції України. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: здійснити аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, на основі чого з'ясувати сутність адміністративної діяльності поліції; розкрити загальнотеоретичні підходи щодо розуміння категорії «законність».

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», Національної поліції України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Її завданнями є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомо-

ги [1]. В даному контексті зауважимо, що Закон України «Про Національну поліцію» прямо не визначає поняття адміністративної діяльності поліції, однак її зміст розкривається через визначені законом завдання та функції поліції, зокрема у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також надання поліцейських послуг. Саме ці напрями діяльності мають адміністративно-правовий характер і становлять основу адміністративної діяльності поліції.

У науковій літературі існують різні підходи щодо визначення поняття «адміністративна діяльність поліції». Взагалі, зазначає Р. В. Гречанюк, адміністративна діяльність характеризує систему управлінських, а також похідних і суміжних із ними процедур, необхідних для якісного й ефективного внутрішньо організаційного упорядкування процесів управління персоналом, наділеного владними повноваженнями та компетенцією, спрямованих на реалізацію функцій, досягнення мети та завдань публічного адміністрування у певній сфері [2]. Автор відзначає, що в сучасній правовій науці дотепер немає однозначного підходу до розуміння категорії адміністративної діяльності. Адже побудована на традиційних постулатах концепція адміністративно-правового забезпечення певної царини суттєво змінюється шляхом осучаснення та застосування нових визначень, понять, категорій, притаманних іншим науковим напрямам [2]. Разом із тим, в рамках окремих проблематик вказана категорія досліджувалась досить змістовно. Зокрема це стосується адміністративної діяльності поліції.

Так, відповідно до точки зору С. Ф. Константінова та інших акторів, адміністративна діяльність НПУ є виконавчо-розпорядчою, підзаконною, державно-владною діяльністю, яка здійснюється з метою забезпечення публічної безпеки та порядку, попередження і припинення злочинів та інших правопорушень, а також надання публічних послуг фізичним і юридичним особам адміністративно-правовими засобами [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 9]. О. Ю. Дрозд вказує, що адміністративна діяльність поліції – це врегульована нормами адміністративного права її виконавчо-владна діяльність, спрямована на забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, прав і інтересів юридичних осіб, громадського порядку, громадської безпеки та боротьбу з правопорушеннями. Предметом адміністративної діяльності поліції є управлінські відносини, що складаються у сфері організації та практичного здійснення охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, боротьби зі злочинністю і окремими адміністративними правопорушеннями в громадських місцях, відносини, в яких проявляється нормотворча, правозастосовча [4]. Адміністративна поліцейська діяльність, на думку О. І. Безпалової є підзаконною, організаційно-розпорядчою, врегульованою нормами адміністративного права, насамперед пов'язаною із застосуванням заходів адміністративного примусу та адміністративного нагляду у процесі реалізації державними органами закріплених повноважень із забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності, охорони прав і

свобод громадян, надання допомоги особам, які її потребують [5].

Досить розгорнутою та цікавою видається позиція П. А. Трачука, який доводить, що ознаками адміністративної діяльності органів поліції України є наступні:

1) здебільшого врегульована нормами адміністративного права. Предметом регулювання адміністративно – правових норм є суспільні відносини, пов'язані з функціонуванням органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів, уповноважених на здійснення функцій публічного управління. Ці норми права у більшості випадків мають імперативний характер;

2) державно – владний характер. Органи Національної поліції реалізують надані їм повноваження від імені держави як її представники. Здійснюючи адміністративну діяльність, поліцейські мають право давати обов'язкові для виконання приписи, вказівки та застосовувати, за необхідності, примусові заходи впливу, що дозволені їм державою;

3) організаційно – розпорядчий характер. Організаційна сутність адміністративної діяльності поліції полягає у спільній цілеспрямованій скоординованій діяльності уповноважених осіб Національної поліції щодо вирішення завдань у сфері забезпечення публічної безпеки й порядку, а також функціонування системи органів поліції України. Розпорядчий характер адміністративної діяльності полягає в тому, що уповноважені особи Національної поліції мають право видавати обов'язкові для виконання під порядковими органами і підрозділами, а також фізичним та юридичними особами приписи, вказівки і розпорядження;

4) підзаконний характер. Національна поліція, реалізуючи надані їй повноваження, діє виключно на підставі та в рамках чинних законів і Конституції України. Усі форми та методи адміністративної діяльності органів поліції мають здійснюватися з урахуванням вимог чинного законодавства та відповідати йому;

5) соціальна спрямованість. Поліція, здійснюючи адміністративну діяльність, перш за все надає у визначених законом сферах поліцейські послуги та допомогу особам, які її потребують. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їх потреб. Крім того, планування службової діяльності органів і підрозділів Національної поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад [6, с. 23-24].

Варто зауважити, що адміністративна діяльність поліції є досить широкою та охоплює, як внутрішні, так і зовнішні вектори реалізації. Так, внутрішня (внутрішньосистемна) адміністративна діяльність включає: визначення структури поліції; планування роботи; контроль і перевірку виконання; розповсюдження позитивного досвіду; добір, розстановку та виховання кадрів; атестування поліцейських. В свою чергу зовнішня включає: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзви-

чайних ситуацій потребують такої допомоги [4, с. 9].

Тож, наведені вище наукові позиції дають змогу дійти до висновку, що адміністративна діяльність поліції – це врегульована нормами адміністративного права підзаконна, владно-розпорядча діяльність органів Національної поліції, що здійснюється: по-перше, у зовнішній сфері – шляхом реалізації публічно-владних повноважень щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини та надання поліцейських послуг; по-друге, у внутрішній сфері – через організаційно-управлінські дії, спрямовані на забезпечення належного функціонування самих органів поліції.

Зазначене вище дає змогу констатувати, що забезпечення законності адміністративної діяльності поліції має принципове значення, оскільки така діяльність пов'язана із реалізацією владних повноважень і безпосереднім втручанням у сферу прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина. Недотримання вимог законності у цій сфері може призводити до неправомірного обмеження прав особи, зловживання владою, а також підриву довіри суспільства до правоохоронних органів і держави в цілому. Крім того, законність є необхідною умовою ефективності адміністративної діяльності поліції, оскільки лише діяльність, що здійснюється у межах і у спосіб, визначений законом, є легітимною та здатною забезпечити стабільність публічно-правових відносин.

Так, В. А. Грабельников вказує, що у загальному розумінні, законність – це містке і багатопланове явище, а тому, тому поширені численні визначення, що розкривають

той чи інший аспект законності, той чи інший зв'язок її із соціальними процесами. Це і принцип діяльності державних органів, і своєрідний політико-правовий режим громадського життя, і суворі вимоги дотримання законів. Таким чином, законність – це сукупність різноманітних, але однопланових вимог, пов'язаних із відношенням до законів і втілення їх у життя: вимоги точно і неухильно дотримувати закони усіма, кому вони адресовані; вимоги дотримувати ієрархії законів та інших нормативних актів – конституційний закон володіє вищою юридичною чинністю, закон Верховної Ради вище постанови уряду; вимоги того, щоб ніхто не міг скасувати закон, крім органу, що його видав (незаперечність закону) [7, с. 141]. О. Г. Колб пише: законність – це режим суспільно-політичного життя; стан, відповідно до якого діяльність всіх суб'єктів права ґрунтується на законі, а ідеї права, гуманізму, справедливості, свободи і відповідальності панують над особистими, вузько груповими інтересами. Змістом принципу законності у зв'язку з цим автор пропонує вважати таку діяльність уповноважених суб'єктів, при якій в суспільному житті точне виконання законів, реальність і непорушність прав людини визначаються обов'язковим правилом [8, с. 237]. Відповідно до точки зору В. В. Копейчикова, законність – це такий режим державного й суспільного життя, за якого забезпечується повне та неухильне дотримання і виконання законів, підзаконних актів усіма без винятку органами держави, громадськими організаціями, посадовими особами та громадянами. Поняття законності охоплює до-

тримання і виконання всієї системи нормативних актів держави. Автор також зауважив, що законність означає, що під час здійснення посадовими особами своїх владних функцій не має місця суб'єктивізму і сваволі, що ведеться рішуча боротьба з різного роду зловживаннями, фактами зневажання законів, порушенням прав і законних інтересів громадян, а також з неправомірною поведінкою громадян [9, с. 208].

Тож, зазначене вище дає можливість дійти до висновку, що законність у діяльності поліції – це принцип і правовий режим функціонування органів Національної поліції України, що полягає у неухильному дотриманні та виконанні ними вимог законодавства під час реалізації своїх повноважень, а також у здійсненні діяльності виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначені законом. Вона передбачає правомірність дій і рішень поліцейських, їх відповідність правовим нормам, недопущення зловживання владою та забезпечення ефективного захисту прав і свобод людини і громадянина.

Висновки. Підбиваючи підсумок наукового дослідження слід зазначити, що забезпечення законності в адміністративній діяльності поліції – це сукупність адміністративно-правових дій і рішень органів Національної поліції України, що підлягають правовому контролю та нагляду з

метою забезпечення їх відповідності вимогам та правилам чинного законодавства. У цьому аспекті вона розглядається як сфера реалізації владних повноважень поліції, в межах якої має бути гарантовано дотримання правових приписів, недопущення порушень прав і свобод людини та забезпечення належного правопорядку.

Значення забезпечення законності полягає у наступному: гарантує дотримання прав і свобод людини у діяльності поліції; забезпечує правомірність і легітимність рішень та дій поліцейських; запобігає зловживанню владою та перевищенню повноважень; сприяє ефективності адміністративної діяльності поліції; підвищує довіру суспільства до поліції та зміцнює правопорядок.

З урахуванням проведеного у статті аналізу варто зауважити, що перспективи подальших наукових досліджень означеної тематики стосуються розроблення питання дієвих адміністративно-правових механізмів контролю та нагляду за дотриманням законності в діяльності органів Національної поліції України, зокрема в умовах воєнного стану та цифровізації сфери публічного управління. Також окремої уваги потребує вивчення зарубіжного досвіду забезпечення законності в діяльності поліції та можливостей його адаптації до національної правової системи та практики функціонування поліції в Україні.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text> (дата звернення: 19.01.2026).
2. Гречанюк Р. В. Адміністративна діяльність: загальні концептуальні аспекти розуміння. *Право і Суспільство*. 2019. № 4. С. 173–179. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-4-25>

3. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник для підготовки до іспиту / Калюк О. М., Константінов С. Ф., Куліков В. А. та ін.; за ред. Кулікова В. А. К.: «Освіта України», 2016. 230 с.
4. Дрозд О. Ю. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч. посіб. К.: Видавництво «ЦУЛ» 2016. 196 с.
5. Поліцейська (Поліцейська (адміністративна) діяльність) : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової ; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін. ; передм. О. І. Безпалової] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2020. 396 с.
6. Адміністративна діяльність органів поліції України : академічний курс : підручник / За заг. ред. П. А. Трачука. Ужгород: ТОВ «РІК-У». 2024. 316 с.
7. Грабельников В. А. Організація охорони громадського порядку в санаторно-курортних та інших зонах відпочинку громадян: дис... канд. юрид. наук : Київ : Національний аграрний університет. 2007. 202 с.
8. Колб О. Г. Установа виконання покарань як суб'єкт запобігання злочинам : дис... д-ра юрид. наук : Київ. 2007. 509 с.
9. Загальна теорія держави і права. за ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком, 1997. 320 с.

References

1. Law of Ukraine "On the National Police" No. 580-VIII (2015, July 2). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>
2. Hrechaniuk, R. V. (2019). *Administratyvna diialnist: Zahalni kontseptualni aspekty rozuminnia* [Administrative activity: General conceptual aspects of understanding]. *Pravo i Suspilstvo*, 4, 173–179. <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-4-25>
3. Kaliuk, O. M., Konstantinov, S. F., Kulikov, V. A., et al. (2016). *Administratyvna diialnist Natsionalnoi politsii* [Administrative activity of the National Police] (V. A. Kulikov, Ed.). *Osvita Ukrainy*.
4. Drozd, O. Yu. (2016). *Administratyvna diialnist politsii u pytanniakh ta vidpovidakh* [Administrative activity of the police in questions and answers]. TsUL.
5. Bezpalova, O. I. (Ed.). (2020). *Politseiska (administratyvna) diialnist* [Police (administrative) activity]. *Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav*.
6. Trachuk, P. A. (Ed.). (2024). *Administratyvna diialnist orhaniv politsii Ukrainy: Akademichnyi kurs* [Administrative activity of police bodies of Ukraine: Academic course]. RIK-U.
7. Hrabelnykov, V. A. (2007). *Orhanizatsiia okhorony hromadskoho poriadku v sanatorno-kurortnykh ta inshykh zonakh vidpochynku hromadian* [Organisation of public order protection in sanatorium-resort and other recreation areas for citizens] (Candidate dissertation, Natsionalnyi ahrarnyi universytet, Kyiv).
8. Kolb, O. H. (2007). *Ustanova vykonannia pokaran yak subiekt zapobihannia zlochynam* [Penitentiary institution as a subject of crime prevention] (Doctoral dissertation, Kyiv).
9. Kopeichykov, V. V. (Ed.). (1997). *Zahalna teoriia derzhavy i prava* [General theory of state and law]. Yurinkom.

Sibiliev M. A., Ph.D. student of the Kharkiv National University of Internal Affairs

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-2666-847X>

Ensuring Legality in the Administrative Activities of the National Police of Ukraine

The article examines the essence of ensuring legality in the administrative activities of the National Police of Ukraine as one of the key conditions for the functioning of a state based on the principles of the rule of law, legality and respect for human rights and freedoms. It is substantiated that the administrative activities of the police are one of the main forms of exercising its powers outside the criminal proceedings and include the adoption of individual decisions by the authorities, the application of administrative coercion measures, the implementation of preventive, permitting, control and supervision and jurisdictional activities. That is why ensuring legality in this area is of particular importance, since any deviation from the requirements of the law can lead to a violation of human rights, abuse of power, abuse of official authority and a decrease in the level of public trust in the police.

The scientific approaches to determining the content of the administrative activities of the police and the category of "legality", as well as the provisions of the current legislation regulating the activities of the National Police of Ukraine are analyzed. It is established that legality in the field of administrative police activity should be considered not only as a formal requirement of strict compliance with the rules of law, but also as a comprehensive legal regime that provides for the obligation of police officers to act exclusively on the basis, within the limits of their powers and in the manner specified by law. Attention is focused on the fact that legality is a necessary prerequisite for the legitimacy of police decisions and actions, as well as a guarantee of preventing arbitrary interference in the sphere of individual rights and freedoms. As a result of the study, the author's approach was formulated, according to which ensuring legality in the administrative police activity is defined as a set of administrative and legal actions, procedures, decisions, control and supervision measures aimed at verifying and guaranteeing compliance of the activities of the National Police of Ukraine with the requirements of current legislation. It has been proven that ensuring the rule of law performs a number of important functions: it guarantees respect for human rights and freedoms, ensures the legality and validity of administrative decisions, prevents abuse of power, increases the efficiency of police administrative activities, strengthens law and order, and contributes to the formation of public trust in law enforcement agencies.

Keywords: *National Police of Ukraine. administrative activities of the police, administrative and legal support, object of support, legality, human rights and freedoms.*

Цитування за ДСТУ 8302:2015: Сибілев М. А. Забезпечення законності в адміністративній діяльності Національної поліції України. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2026. № 1(35). С. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.1.15>

Citation APA: Sibiliev, M. A. (2026). Zabezpechennia zakonnosti v administratyvni diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Ensuring legality in the administrative activities of the National Police of Ukraine]. *Bulletin of the Penitentiary association of Ukraine*, 1(35), 5–12. <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.1.15>

Внесок автора. Автор самостійно здійснив концептуалізацію дослідження, аналіз джерел, підготовку тексту статті та формулювання висновків. Автор ознайомився з остаточною версією рукопису, схвалив її та погодився з поданням статті до публікації.

Академічна доброчесність. Автор підтверджує оригінальність, точність і достовірність тексту статті та наведених у ній результатів, а також дотримання принципів академічної доброчесності.

Використання інструментів штучного інтелекту. Автор засвідчує, що під час підготовки цієї статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Фінансування. Дослідження виконано в межах наукової діяльності автора у відповідних установах і не мало окремого зовнішнього фінансування.

Author Contribution. The author independently conceptualized the study, analyzed the sources, prepared the text of the article, and formulated the conclusions. The author reviewed the final version of the manuscript, approved it, and agreed to submit the article for publication.

Academic Integrity Statement. The author confirms the originality, accuracy, and reliability of the text of the article and the results presented therein, as well as compliance with the principles of academic integrity.

Use of Artificial Intelligence Tools. The author certifies that no artificial intelligence tools were used in the preparation of this article.

Conflict of Interest. The author declares that there is no actual or potential conflict of interest.

Funding. The research was conducted within the framework of the author's academic activities at the relevant institutions and did not receive special external funding.

Надійшла: 26.01.2026

Прийнята до друку: 13.03.2026

Опублікована: 30.04.2026

Received: 26 January 2026

Accepted for publication: 13 March 2026

Published: 30 April 2026